

Asia: VN/11304/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä hallituksen esitysluonnoksesta, joka koskee vuoden 2026 tuloveroasteikkoa sekä lahjoitusvähennyksen laajentamista tuloverolakiin ja sen soveltamiseen. Otamme lausunnossamme kantaa erityisesti lahjoitusvähennykseen.

Vähennyskelposuuteen oikeuttava toiminta:

Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että järjestöjen omaa varainhankintaa kehitetään ja siihen annetaan konkreettista tukea julkisen rahoituksen vähentyessä. Tätä tavoitetta tukee myös hallitusohjelma. Hallituksen esityksen luonnoksessa tukea varainhankinnalle annetaan kuitenkin valikoiden ja tavalla, joka ei ole monelle järjestölle joko mahdollista lainkaan, tai hallinnollisesti niin raskasta, ettei vähennysoikeuden käyttö ole kannattavaa.

Luonnoksen mukaan luonnollisten henkilöiden antamista lahjoituksista vähennyskelpoisia olisivat rahalahjoitukset tiedettä, taidetta, suomalaisen kulttuuriperinnön säilyttämistä, nuorisotyötä tai -toimintaa, liikuntaa, urheilua tai lasten asemaa tukevaan tai edistävään tarkoitukseen Verohallinnon nimeämälle yhdistykselle tai säätiölle.

Mainitut kategoriat on valittu vähennysoikeuden kohteiksi kehysriihen päätöksen perusteella. Sen sijaan tietoa ei ole siitä, mihin kehysriihessä tehty päätös perustuu. Oikeuden ulottaminen kaikkiin rahankeräysluvan omaaviin järjestöihin on torjuttu taloudellisilla perusteilla. Rajausta kohtelee

järjestöjä epätasa-arvoisesti, asettaa kansalaisjärjestöjen auttavat kohderyhmät perusteettomasti kilpailuasetelmaan keskenään ja voi ohjata paitsi lahjoittajia tukemaan, myös järjestöjä kohdentamaan toimintaansa laissa määriteltyihin kohderyhmiin muiden kohderyhmien kustannuksella.

Monimuotoisen ja autonomisen kansalaisyhteiskunnan ytimessä on, että kansalaiset tukevat itse tärkeiksi kokemiaan asioita irrallaan julkisesta ohjauksesta. Toimiva kansalaisyhteiskunta on osa toimivaa demokratiaa. Valtiolla on oikeus tukea tärkeäksi kokemaansa toimijaa tai toimintaa, ja asettaa tälle tuelle ehtoja, mutta on huolestuttava kehityskulku, jos kansalaisten itsensä antamaa tukea kansalaistoiminnalle ryhdytään välillisesti ohjaamaan kannustamalla verotuksen avulla antamaan sitä tietyille ryhmille. Vähintäänkin tällaisia rajoituksia pitäisi pystyä perustelemaan tietoon perustuen avun tai tuen tarpeella.

Luonnoksen mukaan lahjoituksen saajan tehtävänä olisi hakemuksessaan Verohallinnolle kuvata, miten lahjoituksia käytetään laissa rajattuihin teemoihin. Monialajärjestö, kuten Suomen Punainen Risti voi tehdä paitsi selvästi teemoihin sisältyvää työtä, myös toimintaa, joka ei suoraan niihin sisälly, mutta josta osa kohdistuu laissa mainittuun kohderyhmään. Luonnoksen mukaan esim. lasten asemaa edistävällä tai tukevalla toiminnalla tarkoitettaisiin kaikkea lapsiin tai lapsiperheisiin kohdistuvaa avustustoimintaa, mukaan lukien kehitysyhteistyö, jos se kohdistuisi lapsiin (s. 25). Suomen Punaisen Ristin kohdalla ensimmäiseen ryhmään kuuluisi siten esimerkiksi nuorten turvatalotoiminta tai nuorisolain 3§:n mukainen nuorisotoiminta kuten läksyhelpit. Kuitenkin lähes kaikki Suomen Punaisen Ristin muukin toiminta kotimaan ruoka-avusta kehitysyhteistyöhön voisi oikeuttaa vähennykseen, mikäli järjestö kykenee osoittamaan lahjoituksen kohdentumisen juuri lapsiin tai lapsiperheisiin.

Käytännössä useimmissa toimintamuodoissa, kuten vaikkapa ruoka-avussa, näin tarkka avunsaajien tilastointi ja etenkin varojen kohdentaminen on käytännössä vaikeaa ja pahimmillaan avunsaajien eriarvoista kohtelua. Suuri osa toiminnasta jouduttaisiin siis todennäköisesti jättämään vähennysoikeuden ulkopuolelle. Arvio siitä, kohdentuuko toiminta riittävästi mainittuun toimintaan jäisi Verohallinnon arvion varaan.

Perustellumpaa olisi, että vähennysoikeus laajennettaisiin koskemaan kaikkia rahankeräyslavan omaavia yleishyödyllisiä toimijoita.

Edellä esitetyn lisäksi esityksen 57 a §:n mukaan vähennykseen oikeuttavan lahjoituksen saajan tulisi olla ”rekisteröity yhdistys, säätiö tai lailla erikseen perustettu julkisoikeudellinen säätiö”. Suomen Punainen Risti on julkisoikeudellinen yhdistys, jonka toiminnasta on säädetty lailla ja asetuksella, ja joka ei siten ole rekisteröity yhdistys eikä myöskään säätiö. Esitetty rajausta sulki siten Suomen Punaisen Ristin ja muut julkisoikeudelliset yhdistykset vähennysoikeuden ulkopuolelle, mikä ei liene esityksen tavoite. Pykälän sanamuotoon tulisi lisätä ”julkisoikeudellinen säätiö TAI YHDISTYS”.

Hallinnosta:

Luonnoksen mukaan lahjoitusten vähentämisen edellytyksenä olisi, että lahjoituksensaaja käyttää lahjoitusvarat vähennyskelpoiseen tarkoitukseen, ja että lahjoituksensaaja toimittaa Verohallinnolle tiedot saamistaan vähennyskelpoisista lahjoituksista, niiden antajista ja siitä, mihin tarkoitukseen lahjoitus on käytetty antamalla vuosi-ilmoituksen. Luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien osalta vuosi-ilmoitus annettaisiin yksilöimällä lahjoituksen antaja henkilötunnuksella.

Esimerkiksi lahjoittajan henkilötunnuksen kerääminen on erittäin vaikeaa useimpien lahjoitusten yhteydessä, ja ulkopuolelle jäisivät käytännössä anonyymit lahjotusmuodot kuten lipaskeräys tai erilaiset mobiilimaksamisen muodot. Lisäksi varojen kohdentaminen laissa mainittuihin kohteisiin olisi käytännössä nk. korvamerkittyä rahaa, jonka kohdentaminen oikein vaatii lisääntyvää hallintoa ja raportointia. Mikäli lahjoittajan yksilöintitietojen kerääminen säilytetään esityksessä lahjoituksen saajan vastuulla, tulee sitä rajoittaa niin, että tiedot on mahdollista kerätä erikseen vain lahjoittajilta, joiden lahjoitussumma ylittää vähennyskelpoisuuden rajan ja jotka haluavat hyödyntää verovähennysmahdollisuuden.

Luonnoksen mukaiset vaatimukset tuovat järjestöille mukanaan huomattavia lisävaatimuksia hallinnon ja mahdollisesti myös tietoturvan osalta. Järjestöjen hallinnollista taakkaa ei tule lisätä uusilla päällekkäisillä valvontamekanismeilla. Hallinnon selvä lisääntyminen on myös suorassa ristiriidassa mm. kansalaisjärjestöstrategian linjausten kanssa ja vahvistaa osaltaan järjestöjen toiminnan ammattimaistumiskehitystä.

Vähennysoikeuden saamisen edellyttämän raportoinnin, varojen kohdentamisen ja järjestelmämuutosten raskauden vuoksi järjestöille voi olla kannattamatonta hakeutua luonnollisten henkilöiden lahjoitusten osalta hyväksytyjen järjestöjen joukkoon. Tämä ei kuitenkaan saisi vaikuttaa mahdollisuuteen hyödyntää yhteisöjen verovähennystä. Tästä syystä laissa tulisi antaa mahdollisuus valita, haluaako se hakeutua Verohallinnon hyväksymälle listalle vain yhteisöiltä saatavia lahjoituksia varten, mutta ei luonnollisten henkilöiden lahjoitusten osalta.

Holopainen Eeva
Suomen Punainen Risti